

Dominicana

Angie Cruz

Traducció de Clàudia Martori



Per a la Dania, la meua mare.
Para todas las Dominicanas.
Per a totes les nostres heroïnes anònimes.



PRIMERA PART



El primer cop que en Juan Ruiz se'm declara, tinc onze anys, soc primeta i encara no tinc pits. Estic mig adormida, els cabells arrissats se m'escapen de la goma de cabell i tinc el vestit posat al revés. Cada dos caps de setmana, en Juan i tres dels seus germans venen després de la mitjanit des de La Capital a cantar a les noies de camp candidates per casar-s'hi. No són els primers homes que es deixen caure i ho intenten amb mi i la meva germana gran, la Teresa.

Ja fa anys que la gent se'm queda mirant, gairebé en contra de la seva pròpia voluntat. Soc diferent de les altres noies. En cap cas és perquè sigui bonica. La gent diu que és una bellesa inusual, com si els meus ulls verds fossin més brillants, més valuosos i, per això, els volguessin posseir. Degut a això, la Mamá tem que, si no em planifica el futur, el meu destí sigui pitjor que el de la Teresa, que va al darrere d'El Guardia, el vigilant de l'edifici municipal del centre de la ciutat.

Aquella nit, la primera de moltes, tres dels germans Ruiz aparquen el cotxe al camí de terra i truquen al timbre del *colmado* del Papá com si pastuessin vaques. Els camins es veuen foscos sota el cel ennuvolat i l'absència de la lluna. Els talls de subministrament elèctric poden arribar a durar fins a quinze hores seguides. Hi havia hagut alguns robatoris de gallines i, a la botiga, ens havien robat un parell de cops durant l'últim any. És per això que ho guardem tot

tancat amb pany i clau, sobretot després que desapareixin a mort en Trujillo. Al seu propi cotxe! Tot i haver sigut El Jefe durant quaranta-un anys! Això li fa gràcia, al Papá. Tota la seva vida havia hagut de mirar la fotografia d'en Trujillo amb l'eslògan «Déu al cel, Trujillo a la Terra». Ningú va poder-se estar de riure's de la seva mort. Fins i tot Déu ja n'havia tingut prou. Però en Trujillo no va anar-se'n amb la pau de Déu. La Capital és un caos. Un desgavell monumental. No hi ha ni llei ni ordre, per dir-ho d'alguna manera. És plena de bojos. Els visitants de la gran ciutat s'estiren amb el dit les parpelles inferiors, advertint-nos que ens mantinguem alerta. Així que ens mantenim alerta.

La Mamá, la Teresa i jo ens refugiem prop de la casa mentre el Papá camina en direcció a la foscor amb el seu rifle preparat per disparar. Els meus germans, en Yohnny i en Lenny, i les meves cosines, la Juanita i la Betty, estan adormits.

Som nosaltres, som nosaltres, crida en Juan des de la penombra. Tothom coneix els germans Ruiz perquè viatgen des de i cap a Nova York, i en retornen amb les butxaques plenes de dòlars.

Darrere d'en Juan, els altres dos germans mouen els seus instruments a l'aire i riuen.

Veniu, passeu, crida la Mamá, i en un moment ja estan asseguts al nostre jardí amb una cervesa a la mà i parlen de Nova York, política, diners i papers.

Quan en Juan em proposa matrimoni, està begut. Casa't amb mi, balbucejia. Et portaré als Estats Units. S'entrebanca amb si mateix i em posa contra una tanca de fusta. Digues que sí, insisteix amb el seu alè d'alcohol i la seva suor espessa caient-me sobre la cara.

Al Papá tant li és la política i sap que no s'ha de refiar d'un home amb vestit. Va a buscar el seu rifle i la Mamá

se situa entre tots dos per tal de restar-hi importància i fa allò de mostrar totes les dents i enfonsar la barbeta cap al coll, i després aparta la mirada com si flirtegés. Agafa en Juan de l'espatlla i el torna a portar a la cadira de jardí de plàstic, on són els seus germans, que també han begut massa.

Quan en Juan s'asseu, el pit se li arreplega cap al ventre rodó i la mandíbula, la comissura dels llavis, les galtes i els ulls li queden penjant: és un pallasso trist. En Juan em mira fixament els genolls, que estan ben ajuntats, com si amaguessin un secret que ell ha de descobrir.

Els tres germans no podrien ser més diferents; tenen els mateixos pares, però les faccions i alçades són diferents. I espera't a conèixer en César, diu l'Hector. Tots duen vestits i sempre van tots junts com si fossin un grup de música dalt d'un escenari. Tenen els ulls vidriosos i vermells. Els seus instruments els fan de crossa.

Aquesta és per a tu, diu en Juan a la Teresa, que s'amaga darrere la mirada atenta del Papá. Però tota l'estona em mira a mi. La Teresa té tretze anys, però sembla que en tingui vint; va néixer abans que sortís el sol, i ja apuntava maneres. Ella balanceja la faldilla d'una banda a l'altra, com si esperés alguna cosa. Això va ser abans que El Guardia esgarrés la possibilitat de marxar d'allà. En Ramón, el més gran, toca la guitarra i en Juan mira els seus germans com si s'assegurés que les gallines són al galliner i, com un vertader *showman*, s'aixeca, es gira i ja hi som.

Bésame, bésame mucho...

Canta la cançó amb una veu greu, forta i plena, i m'omple així un buit dins el pit. El bloc de gel es desfà. El cel

fosc i la quietud de la nit amplifiquen la seva veu. Tanco els ulls per escoltar-la. Què és el que sento? La seva pena? El seu anhel? La seva passió? Tot plegat?

*...como si fuera esta noche la última vez.
Bésame, bésame mucho,
que tengo miedo a perderte, perderte después...*

Quan acaba, la Mamá i la Teresa s'aixequen per aplaudir. Un aplaudiment dispers. Una altra! Una altra!, diu la Teresa sense adonar-se que en Juan canta per a mi.

Aleshores sé que, algun dia, la terra se m'obrirà sota els peus i en Juan se m'endurà. Afloren les llàgrimes. No sé com ni quan, però un món voraç m'espera lluny d'allà.

Noies, al llit, afirma el Papá amb una veu que sona com l'esquellot d'una vaca. Es posa el rifle travessant-li les cuixes, més emprenyat que mai. Dues de les seves germanes s'havien casat amb militars quan en Trujillo encara vivia.

Hauríem d'anar tirant, diu en Ramón, i s'alça, tan alt i esvelt com una asta, sempre educat, sempre disculpant els seus germans petits, que no saben controlar el que beuen.

Abans de marxar, en Juan s'ajup i em mira la cara. Jo el miro als ulls, com si tingués el poder d'espantar-lo. Fa el gest de tirar-se enrere i, de sobte, es llança altre cop cap a mi i borda fort i de manera insistent. Borda. Borda. Borda. Jo em faig enrere per apartar-me'n i ensopego amb la galleda de plàstic que deixem al costat de la porta per anar a buscar l'aigua. No para de riure. Tot el seu cos corpulent se sacseja quan riu. Tothom riu menys jo.

La Mamá els diu amablement que tornin aviat, que continuem en contacte i que per a les millors noies sempre val la pena esperar. Potser algun dia anirem al vostre restaurant

a la ciutat, els diu tot i saber molt bé que anem mai ni a La Capital ni a restaurants.

El dia que la Teresa roba a la Mamá el seu vestit preferit i se'l posa per escapar-se a veure El Guardia, la Mamá anuncia que la Teresa és un cas perdut, i que jo em casi amb en Juan passa a ser la seva principal prioritat.

L'has vista marxar?

No!, menteixo.

El vestit blanc de la Mamá fa lluir totes les parts maques de la Teresa, fins i tot els genolls. Es mou com si tingués rodes als talons, i el seu cos és voluminós i femení. *Una mujerota*, diu en Yohnny. Els seus llavis en forma de cor sempre estan mig oberts perquè té unes dents grosses que fan que sembli que et vulgui fer un petó.

Només de pensar que els nois se surtin amb la seva amb la Teresa i en el fet de tenir homes que diguin com n'és, de ràpida, atractiva i fàcil, la Mamá tanca els punys i s'estira els cabells. Tant és així que té una calba a la nuca causada per les aventures de la Teresa. Però els cops i els crits no eviten que la Teresa s'escapi per estar amb aquest home.

El primer cop que va escapar-se, la Mamá va cridar tan fort que els núvols van deixar anar una quantitat de pluja tan gran que va fer que la terra s'inundés. Durant tot el matí, jo, la Teresa, en Lenny, la Betty, la Juanita i en Yohnny vam estar traient aigua de casa, omplint galledes i més galledes.

Havia vist com la Teresa es treia els rull·los un a un i es pentinava els cabells foscos amb els dits. La Juanita havia tardat una hora de rellotge a pentinar els cabells gruixuts i rebels de la Teresa, però havia valgut la pena. Va agitar els cabells perquè li ballessin al voltant de la cara: una reina de la bellesa. La Mamá et matarà, vaig xiuxiuejar-li intentant no despertar la Juanita i la Betty, que comparteixen el llit amb nosaltres i entrellacen les extremitats quan s'adormen. Ronquen com els gats. Un llençol ens separa d'en Lenny i en Yohnny. Penja d'una banda a l'altra de l'habitació. Està tan gastat que quan el llum està encès, abans d'anar a dormir, podem veure les siluetes els uns dels altres superposades a l'estampat esvaït de flors blaves i grogues. Afortunadament per a la Teresa, quan dormen, és com si estiguessin morts.

Dorm, estàs somiant, *negra*.

La Teresa es mou com si fos un ratolí. Era ben entrada la nit, amb xerrics, esgarips, raucs i sons infames d'aparellament de les granotes a fora de la finestra. El Papá diu que és perquè l'amor és dolorós.

Què passa si la Mamá no et deixa tornar? I si et passa alguna cosa?, vaig dir amoïnada per si els nostres pares se sentien dolguts. I és que, allà on vivim, no hi ha res més que foscor. Ni una casa a menys d'un quilòmetre i mig de distància. I sembla que l'electricitat sempre estigui emprenyada. S'encén i s'apaga. S'encén i s'apaga.

Els ulls de la Teresa brillaven. Vine a veure-ho; El Guardia és allà al camí, esperant-me.

Vaig anar cap a la finestra de puntetes. La brillantor de la lluna il·luminava el capdamunt de les palmeres.

Tornaré abans que tothom es llevi. No pateixis per mi, germaneta.

Per què no pots esperar-te i estar amb ell d'una manera decent? Pot presentar-se i demanar la teva mà. Com saps que la cosa va de debò?

La Teresa va somriure. En primer lloc, la Mamá no l'acceptaria mai. Algun dia ho entendràs. Quan t'enamores, has de tirar pel dret encara que tothom et digui que ets boja. És per això que diuen que l'amor és cec. No et deixa veure-hi.

No vull enamorar-me mai, li vaig dir, però aleshores vaig recordar en Gabriel, que no em pot mirar als ulls sense posar-se vermell.

L'amor no s'escull, va dir la Teresa, i va apagar la sàlvia que cremava a l'olla per apaivagar aquella pudent olor masculina que desprenen en Lenny i en Yohnny durant la nit.

La Teresa va esmunyir-se fora de l'habitació. Es va girar per mirar-me i em va picar l'ullet, mullant-se els llavis com si la pròpia vida fos el més deliciós que hagués tastat mai. Vaig imaginar-me la meva mare, jove com la Teresa, fetes de la mateixa pasta, tant que s'assemblen físicament. *Pin-pún*,¹ la Mamá, és el que diu tothom el primer cop que veuen la Teresa. *Pin-pún!*

1 Paraula dominicana que es refereix a dues persones que són molt semblants físicament. (*N. de la t.*)

Tothom té una història d'arribada. Aquesta és la d'en Juan.

El primer cop que va a Nova York, només té una adreça i vint dòlars a la butxaca. L'autobús el deixa al carrer 72 amb Broadway, en una illa plena de bancs i jonquis passats. Se li accelera el cor quan els cotxes fan sonar el clàxon i els helicòpters sobrevolen la ciutat. Sempre li han agradat les aventures, però la ciutat l'està pressionant perquè es mogui ràpid, i és per això que sap que aconseguir dominar un lloc així el tindrà ocupat un cert temps. Identifica el número de l'edifici i troba una porta espatllada. Puja cinc pisos per les escales carregant la maleta. No hi ha bombetes al vestíbul. L'olor rànica de les catifes molles li recorda unes coves que va visitar de petit. Ah, com li agradaven les coves: les roques lliscoses, la foscor, el colpejament del salt d'aigua i la dolça recompensa després de caminar a través del mesc.

Respira fondo. Pot fer-ho.

Quan finalment pica a la porta, en surt un home malgirbat.

Iu, iu, Frank?, pregunta en Juan. En Frank és l'italià que lloga habitacions.

Sí, sí.

I acompanya en Juan al seu primer apartament: una habitació petita amb dos matalassos. Un està descobert, amb una pila de llençols ben plegats i una tovallola al

damunt. Al matalàs del costat hi ha un home adormit amb un coixí tapant-li la cara per mitigar la llum del carrer que entra per la finestra sense cortines.

Deu dòlars la setmana. Cada diumenge. Entens?

Yes. Senc iu, respon en Juan en anglès. Ha après a dir Sí, senyor, gràcies. Dòlars i cèntims. No, senyor. Els números de l'u al deu. D'acord. L'hora en punt. Un taxi, si us plau. Trens.

Tens una noia al teu país?, pregunta en Frank.

Hòstia, parles espanyol? En Juan se sent alleujat i gairebé es posa a plorar.

Perquè aquí no estan permeses les dones, continua en Frank. Ni una setmana ni una nit.

Fins ara, en Juan no ha pensat gaire en mi. Però sí que pensa casar-se amb mi perquè, com diu en Ramón, una bona noia de camp és el que necessita un home per evitar embolics.

En Frank prepara cafè i el serveix en dues tasses despa-rellades.

He sentit que hi ha feina als hotels del carrer 34, diu en Juan.

En Frank alça la barbata. Aquesta és tota la roba que tens?

L'abric prim de llana d'en Juan ni tan sols té folre. D'un armari del passadís, en Frank en treu un abric de tres quarts de llana gruixuda amb un disseny d'espiga i el coll pelut.

No deus pas voler morir de pneumònia mentre fas la cua. En Juan veu els punys gastats i les capes de mussolina de sota.

El folre està destrossat.

Intentem tenir els llums apagats per abaratir el rebut de la llum. Aquí cadascú va a la seva.

Se sent una explosió a fora. En Juan s'espanta.

Ves amb compte a la nit. Els jonquis són capaços de matar per un dòlar. Un home desesperat és perillós.

En Juan dona deu dòlars a en Frank per pagar el lloguer de la setmana. Xarrupa el cafè i s'adona que no ha sopat. Les racions de l'avió eren petites. És tard i no vol gastar diners en menjar per si tarda una mica a trobar feina.

Potser hauria de dormir.

El lavabo és al fons del passadís. Que tinguis sort demà.

En Juan arramba el seu equipatge al matalàs. La tovallola de mida mitjana que hi ha sobre el llit és prima i està esfi-lagarsada, però fa olor de net. S'estira completament vestit. Deixa les sabates al costat del llit. L'altre home ronca. La panxa d'en Juan rondina. Mira el rellotge i pensa en el pas-tís de xocolata que li han servit a l'avió. O era una galeta? Era cruixent per fora i tendre per dins; no havia tastat mai res similar.